

Ապրիլ	Թողուլ, արձա-
Ապրիլիք	կել:
Ի՛նչկողել	ապրուստ:
	աշխկիլ, օգ-
	նել:
Առաջ առնուլ	ձեռքն առնուլ:
Առքնառ	բողբ:
Առհուիլ	գարհուրիլ:
Առուսառու	առուստ, առ-
	առու:
Առջիմկուտալ	նախ եւ յառաջ:
Արիւտար	(Թուրք-գըտար) պոյալփ:
Արկից ինտան	տակից ետքը:
Ասոր ետեւանց	անկից ետքը:
Ատան	ոյս աշխարհք:
Ավերիիլ	միկուլ, չուլլ:
Ատաթ	(արք.-թուրք.) սովորութիւն:
Ատէս	պոյնպէս ալ, ա-
	նանի ալ:
Ատիար	(Թուրք-գըտար) պոյնպփ:
Արդարեղ	արդարեւիչ, կա-
	րաք:
Արժատ	տէս Առքնառ:
Արքնադօր	(վալ. arenda-
	toru)
Արմուի	քօակ, պոյու-
	սակ:
Արծաթ	ֆիւրիւն:
Արմաար	(վալ. armasa-
	riu)
Արպայ	(Թրք. արապա-) կառք:
Ափսոսալ	ափսոսալ, զղզ-
	լալ. ցուիլ,
	իղձալ:

(Հարաւնիւիլ.)

ԱՆՏՈՆ ՎՈՅԹԵՆՍ

ՄԱՐԿԱԿԱՆ

ՆՈՐԱԹԻՒՆՆԵՐ

1. Գրուզներու (Վրաց) գերը:

1. Գրուզներու (Վրաց) գերը: Պրոֆ Գր. Միւլէր: «Վիեննայի Գիտութեանք ճեմարանին, փիլիսոփայական-պատմական նիստին ներկայացուց Մայիս 5ին յօդուած մը, յորում հեղինակը կը ջանայ պայցուցանել որ վրաց (Վրացի) (վրացական գիրը) չիւսուրի (քահանայական գիր) ըստածէն յառաջ եկած է, եւ թէ այս գիրը հայ նշանագրերուն հետ նմանութիւն մը ունի, եւ այս կրնայ հայերէն աւանդութեան ճշգրտութիւնը մնասմբ իւրիք հաստատել: Իայց թէ Մեքսիկոյ, կըլէ հեղինակը, ըստ հայ աւանդութեան Վրաց

նշանագրերու գտիւն է, եւ այն՝ հայ նշանագրերը հնարեւն ետքը, չի կրնար ըմբռնուիլ թէ ինչու Մեքսիկոյ նոր նշանագրեր ստեղծեց եւ հայ նշանագրերը չտուաւ Վրացաց ալ, մանաւանդ որ երկու լեզուաց բաղաձայններն իրարու հետ նոյն են: Այլէ կը հետեւի որ Վրացիք ալ Հայաց պէս հարկ է որ հին գիր մ'ունեցած ըլլան, եւ ինչպէս որ Մեքսիկոյ Հայաց Դանիւլէան ըստած նշանագրերու պարզագոյն բարենորոգողն եղաւ, նոյնպէս Վրաց ալ նշանագրերը բարեփոխած է միայն: Հեղինակը կը ջանայ պայցուցանել որ այս հին գիրը՝ արամեական պոյնպիւրանին մէկ ձեւադաւորութիւնն է եւ ք. Յ. երրորդ դարուն կալուած է: Եւ որովհետեւ սեմական պոյնպիւրանին վրայ աւելցուած գրերն՝ վրացերէն եւ հայերէն գրերուն ամենեւին նմանութիւն չունին, ասկէ կը հետեւի որ Մեքսիկոյ ժամանակները Վրաց նշանագրերն արդէն լիովին դարգացած էին: Ըստ այսմ Վրաց աւանդութիւնը՝ որ նշանագրաց գործածութեան սկիզբը՝ Փառնաւալ թագաւորին կու տայ, իրական կ'երեւայ, բայց ներմուծուած գիրը՝ միւսկողմէն չէր, այլ արամեական պոյնպիւրանը: — Եւստի թէ արդէն որ Հիւրըման իսկ Վրաց նշանագրերուն Մեքսիկոյ ձեւօք հնարուիլը չընդունիր: չ. Գ. Գ.

ԱՂԳՆԵՐՆ ԹԵՐԹԵՐԻ ԹԱՂԱԿՓՈՒՆՁ

1. Պրոֆ. Մառ: — 2. Հայ ընթերցաստուն Ջիւլիոյի, հաստատեալ 1869ին: — 3. Գանգաւանքու սկզբնաւորութիւնը: — 4. Ռուս տէրութեան պաշտպանութիւնը: — 5. Եւրոպայի հայ ուսանողական միութիւն: — 6. Նորիքատուութիւններ: — 7. Պատուաբոք զաղթականներ: — 8. «Հայ դարձկնականները»: — 9. «Գրականական եւ պատմական նախըջ»:

1. Պրոֆ. Մառ: «Աւանդական» մէջ կը կարգանք: Պետերբուրգից մեզ գրում են. «Աւանդական» մեզ աղբիւրներէ իմանում ենք, որ մայրաքաղաքին հայաց լեզուի գրաբնիւլ պ. Նիկիտայ Մառը՝ Յունիսթի վերջերէի հրատարակել է իւր պաշտօնից եւ մինչ օրս ոչ իջ չէ փոխարինում նրան: Գրաբնիւրանին ներկայացրած բոլոր ձեւագրիւրները մնացել են աւանդ. քննութեան եւ ահա երկու ամիս է, որ արտասահմանի թերթները Մառիկա չեն ստացվում», Պրոֆ. Մառին հայ գրականութեան մասուցած ծառայութիւնները ճանաչողներու մեծ ցաւ պիտի պատճառէ այս լուրը, քանի որ երկայն ժամանակէ ի վեր հիւանդագին էր Պրոֆեսսորը, եւ այս է անտարակոյս իւր հրատարակած պատճառը: Այսպիսի փափուկ պաշտօնի կը մաղթենք արժանաւոր յարգ. մը, եւ Պրոֆեսսորին՝ առողջութիւն:

2. Լայ ընկերացոսն Զփռնիյ, հաստատու 1869ին՝ Լատարական և 1896ի հայուհե-յոյցը, որմ կը քաղեց հետեւեալը. «Տնօրէն խորհուրդն նախագը շրջանին մէջ բոլոր որոշման համեմատ սեպհական շէնք մը կառուցանելու իրնդիրը լուրջ նկատողութեան առնելով եւ արդայ հաստատութեան՝ Ընթերցատան ունեցած սերէ յուսադրեալ՝ յաջողեցաւ իրականացնել զայն եւ ուրախութեամբ կը ծանուցանէ թէ ներկայ նպատակարար շէնքը միանգամ ընդ միշտ ապահոված է Ընթերցատան գլխավորինը, որուն ի օրտէ կը բաղկայ իւրաքանչիւր հայ անհատ...» Լայ ընթերցատան հաշուեցանքն կ'իմանանք թէ 1896ին մօտ ունեցած է՝ (Զմուռն. գրամով)

Անցեալ շրջանէ պատրաստ գրամ . . .	6099 զը.
Լատարաց եւ գրեանց վաճառում . . .	570.75
Բաժնորդ. ագիններէ	6810.25
Մասնեաց արանի հասոյթ	1977
Փոխառութիւն շինութեան համար . . .	10680
Ուսումնասիր Ընկ.	7120
Երկրակադրոքի արտ	2287
Ճարարական տի	211

35755. —

Իսկ ել՝

Գործակատարին	1980
Տպագրութեան	198
Թուղթ, պոստ եւ այլն	429
Կապ	429
Կազմարարի գործիք	198
Փոխադրութեան ծախք	87
Շինութեան	32091
Պատրաստ գրամ	343

35755

«Ինչպէս այն հայուհեցոյցն կ'երեւի Ընթերցատանը 20.298 զը. ի բայ մ'ուրի, Գործակատն Զմուռնացիք՝ ապահով ենք, այս քաջ կը քաջե 1897ին, զոր կը մաղթենք:

3. Գնեգործերու միջնորդութիւնը, որբերն օտար երկրի փոխադրելուն նշանմամբ յայտնեցինք անցեալ ամիս մեր կարծիքը. Այսօր կը կարգեալ «Բիւզանդիանի», մէջ (Թիւ 145) առաջին արտաւաճ լուրը. «Արեւելեանքի Արեւելեանստիք աւանէն հինգ որբեր (նապեղեցի եւ Սիրեալացի) նամակ գրելով Ս. Պատրիարք Սօր, զանգատեր են թէ հայերէն աւան վայ, եւ թէ անցեալ եղած ինամբը չէ արուիր իրենց...» Ի Արեւելեանստիք անհատական բարեգործութեամբ ստորուած հայ որբերուն թիւը 15 — 20 կը կարծուի. Որբանոցին անունն է Knaben-Institut, Արեւել ի Գործանիս գտեալ «15 — 20» թիւը, մեծ մարդասիրութեան մը ապացոյց չէ, բայց երբ նոյն իսկ կենտական ինգիլի մը ալ կը զայցուի այս խնդը որբերուն, յայտնի կ'ըլլայ գործանական մարդասիրութեան ստորանման. եթէ վեպուրի որ այս բողոքն անհատական մնայ եւ շատ մը աշակերտներ զանգատենք աւելան աւանի, օտար երկրի փոխադրու-

թեան գաղափարն ընկեր է, քանի որ ազգին «կարող» մասն ալ սկսած է ինչպէս կը լսենք, «մարդասիրութեան գրաժանեցներ», ունենալ այս խեղճերուն նշանմամբ:

Ազգայիններու եւ օտարներու՝ այս վերջին ժամանակներ հայ ստաւապելոց եւ որբերու նիստա մամը ջղջ ստաւած խնամքն շնորհակալութեամբ իսկ կը յարգուի (որոնց) «Հանրաքիտալը» (Թիւ 7) առանձին յօդուածի մը մէջ թարգման կը համարուի (այսինքն) Սալայն եթէ հայերին հողին վրայ շարունակեն իրենց ինամբը այս մարդասերները, առաւել եւս կը գրուեն ազգին օրտին ջերմ բողոքը, թեպէտ վերջինչեալ լրագիրը գեղեցիկ նմանութեամբ մը «Լայ տղան ձու մ'է, կ'ըսէ, արծուին հակիթը» հաւին ալ, հնդկահաւին ալ, բաղի ալ, ոսպի ալ տակ դնեն, նորէն արծիւ կ'ընին ու կը մեծնայ», սակայն լաւագոյն չէ՞ որ արծիւը խոտ-բոյսէ (aire) մէջ թռչուի... «Արեւն մեր ազգային առաջնակարգ փառանք», կ'ըսէ նոյն լրագիրը, գրագէտը, արուեստագէտը՝ օտար վարժարաններէ ելած չէ՞ն, Բաղարու թիւնը կանոն, հայեւ չունին: Մերմէ մը օտարներ չէ աւան, եւ առկայն վերադառնալ Լայ է:» Երբեք լրագիրն իրաւունք ունի, սակայն կարծենք օտար երկրի խոտ-բոյսէ այս ունեւր ու աւանը որբերու համար չէ բռնածը, վասն զի փոխադրութեաններն շատերն պայման գրուած է «մասնալ զտնօրդուրը եւ զտուն հօր» — հայրենի երկրին:

4. Ռուս տերութեան գաղափարութիւնը, Թուրքիոյ մէջ պատահած անկարգութեանց մասին՝ առաւել լրագիրներն ընդարձակ տեղեկութիւններ կու տան: Արեւն ժամանակ մ'ի վեր գրգռութիւններ կը ստատկանային, եւ պարսիկ ժողովուրդն՝ որ ի սկզբան անդ այնպէս մարդասիրութեամբ կը վարարէ հայերու հետ, անշուշտ արտաքին ազդեցութիւններէ թելադրեալ՝ վարմանքը փոխեց. բայց այս անգամ պատիժը պիտի կրեն՝ անդ անօգնականները լիկոյները. վասն զի պարսկահայերն արթուն գտնուելով փոխանակ հեռաւոր անգղիացոց ապաւինելու, ուղիւ ճառրան մասն եւ Ռուսիայի պաշտպանութիւնը խորհրդեն: Մարտի 31ին՝ կը գրէ թիւթակից մը «Մշակին» (Թիւ 44) «Առաւել հիւպատոսարանը Պետերբուրգից մը հեռաւոր ստապալ, որի թովանդակութիւնը մտաւորապէս հետեւեալն է. «Մինչեւ 3 օր եթէ քաղաքը բուլղոյցն չը հանդարտվի եւ պարսիկ կառավարութեան կողմէ հայերի համար ապահովութեան թուղթ ձեռք չը բերվի, այն ժամանակ Թուրքիոյ առաւել հիւպատոսարանը իրաւունք ունի 1000ից մինչեւ 5000 առաւել զինուորներ ջուլֆայից փոխադրել Թուրքիոյ», Հիւպատոս Պետրովը նոյն օրը երեկոյան այլ հեռագրով փոխադրեալ մի թիւթակ մը լուրով ազգագրութեան գին, 24 ժամ պայմանաւանդով, թղթով նա առաւարկուած է շուր պայման. 1. Թալանված եւ վերադառնալ հայերին զահացած տալ. 2. պատժել բոլոր շարագործներին... արդեւ ման կը գտնվին հայի ապաւիններ. 3. մի ստորագրութեան թուղթ տալ, որով ապահովվի հայերի կենսիք եւ դիւր. նաեւ ապագայում հայերի վերադառնալը

խրաբանները գեպքի համար պարտիները պատասխանատու պիտի լինին ուսումը կուսակալարութեան, եւ 4. անմիջապէս քաղաքը խաղաղացլի. հակառակ գեպքում ուսումը զորքը կարող է մտնել Արապականիս, քանի որ այս պատշաճութիւնը կայ, եւ ոչ վայրենան մը կը տարակուսիք թէ խաղաղութիւնը կը հաստատուի, իսկ կը յաւանք որ այս պատշաճութեան ազգու ճարձը կրկնուելու առիթը չի տար Էւրոպէի տերութիւնը, որուն վրայ այնպէս ապահով էր մինչեւ հիմալ ամէն հայ:

5. Եւրոպայի եւս — անողովն միջին: Հայ-գիւրեղէն (Գերմանիա) «Կոր-Դարին» (Թիւ 64) գրուած թղթակցութենէ մը կ'իմանանք որ երկար ատենէ ի վեր բաղձացուած այս միութիւնը կա-տարուեալ է «Միութիւնն... զուի եկաւ շնորհիւ Լայպցիգի հայ ուսանողութեան, որ, ձեռնընդու-թիւնն իւր վրայ առնելով, մի քանի ամիս առաջ դիմումներ արեց զանազան համալսարաններէ եւ բարձրագոյն դպրոցներէ մէջ ուսանող հայերին՝ հայ ուսանողներէ մի ընդհանուր ժողով անելու համար: Ժողովը կայացաւ Հայդելբերգում Ապրիլի 11—15 եւ տեսնեց ինք. որ ժողովին ներկայ էին 25 ֆրէ...», Ուրան ենք մեծապէս այս միութեան վրայ, որ ուսանողական կենաց բարձրական ամե-նամեծ ոյժերէն մէկն է, եւ համարուչն գործունէութեան առաջին գրականները, իսկ աւելի ուրախ ենք այն ծրարելու վրայ, որով Միութիւնն «իրեն հետու պիտի պահէ գործնական ձեւաւորմանը եւ քաղաքական նպատակներին, զուտ ուսանողական ինքիւնը պիտի պարտուի, վասն զի՝ մանաւանդ իրենց ժամանակներս, հանձնաձեւերինն այնպէս բերած են, որ ուսանողական թանկագին ժամա-նակը կը վատնուի այնպիսի նպատակներով, որոնք ի սեր դիմութեան եւ ապագայ զարգացման, հարկ է որ հետու մնան ուսանողական մտքերէն:

6. Նախ-բարձր-միջին: «Մշակի» մէջ (Թիւ 45) կը կարդանք հետեւեալը. «Մեզ հաղոր-դում են, որ Եղը. Միքայիւսանիք եւ Ընկ. նախ-արգիւնագործական եւ առեւտրական ընկերու-թիւնը հետեւեալ նուէրներն է արել.

Թ. եկած հայ գաղթականներէ օգտին	4000 րբ.
Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան	800 "
Հայաստան Բարեգ. Ընկեր.	300 "
Թիֆլիսի հայոց Հրատարակչական Ընկ.	300 "
Թիֆլիսի գիշերային ապաստանարանին	400 "
Գումար . . .	5800 րբ.

«Արձապահի», մէջ (Թիւ 44) կը կարդանք նոյնիսկ. «Այս օրերս Թիֆլիսում վախճանուած պետական խորհրդական Յովհաննէս Լափլեր-տեանը 8000 րուրի է կտակել — Լազարեանց արեւելեան լեզուներէ ծննդանիս, որպէս զի այդ գումարը տակաւինով Թիֆլիսի աղքատ հայերից մի սան պահուի ծննդանիս, որ իւր ուսումը աւարտելուց յետոյ թոշակաւոր լինի Մոսկովայի հա-մալսարանում — յոյժեւ հանգուցալիլ աւագ եղալը յայտնի Գեորգ Լափլերտեանի. Յովհան-նէս Լափլերտեանի ցարդ Աննա Հ. եւ նրա եղբոր գումարները նուիրել են 500 րբ. զանազան բարե-գործական նպատակներէ:»

Նոյն թերթին մէջ (Թիւ 47) կը կարդանք հետեւեալը. «Երկի առաւօտեան երկարատեւ հիւ-սանդութիւնից յետոյ վախճան(ու)եցաւ Թիֆլիսում յայտնի վաճառական Յովհաննէս Յուլազեանցը, ուսանողեանց իւր պարիսն եւ քանի մը ազգական. ներին որոշ գումարներ յատկացնելով, իւր մնա-ցեալ մարտը կարողութիւնը կտակել է զգովասեան Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան: Այս կա-րողութիւնը հասնում է մօտ 150 000 րուբլու: Բար. Ընկ. պէտք է գործ զին այդ գումարը իւր կանոնադրութեան մէջ դժագործած քանի մի նպատակներէ համար: Մեզ հաղորդում են նոյն-պէս, որ հանգուցեալ Յուլազեանը մի փոքրիկ գումար յատկացրել է նաեւ Մորշույ Ա. Գեորգ-եկեղեցուն, 1500 րբ. Ներսիսեան դպրոցին եւ 1500 րբ. կայրերի հոգաբարձութեան Հայոց Բար. Ընկ. յարգելի նախագահ Պր. Աղէքսանդր Ան-նէանը նշանակուած է կտակաւորաւ:» [Տես այս կտակի մասին ընդարձակօրէն «Մշակ», (Թիւ 49):]

7. Պարս-Բէր-Բալթիկ-միջին: Պր. Ա. Յ. Ալազեան Աղէքսանդրիայէն նամակ մը գրելով «Ճերմեի Էարպիլէ» հայապաշտ լրագրին (Թիւ 3581) քանի մի փութաւն «պանդուխտներու» նկատմամբ աւերակաւոր լեւի հաղորդէ, անշուշտ չի կնիցընդուն. համար քանի մը դատարկագործ-ներն՝ որոնք բաւական նիւթ մատակարարեցին աղ-գային եւ — մանաւանդ օտար լրագրները, հայու գործարձակութիւնը տարակուսանաց ենթարկելու: «Աղէքսանդրիոյ մէջ՝ հրապարակին ծանօթ ամէն դատարկագործ աղայիներու ալ կրնան գտնահիւ ուր որ երբեք ու Շամոսնիւնու Յետու էֆ. ու որո-ւային շուրջ կը պտտի, կ'երեւի որ սեղանաւորութեամբ կը դադարէ — Գանադիլի բնակող ախու-զործ Մերսադ աղան Մարտիկայէն արեւ բերել տալով, սոյն ձեռքի մանապէս (!) եղած է Գող-այ մէջ համարածանօթ եղող խաղաղութեան իր թիւի-կեր հոս անձամբ կը ծաւալէ, եւ մեծ ապագանը-ներ կ'առնէ՝ Վերին եգիպտոսի եւ Սուտանի համար: Աղանաղ Միհրան էֆ. ն կը պատրաստուի ման-կավարժական թիւրք մը հրատարակելու: Եւն — Թեթեւ Էնկել-մա շէշտ մը կը նշանակեց այս տողերուն մէջ:

8. «Հայ Գործաւոր-միջին» «Մուրճի» մէջ (Թիւ 4) յօդուած մը կայ Միքայիւ Յովհաննէսեան ստորագրութեամբ «Էսթիմիցիոյ գաղափարը զեր-նագրով, զոր կարդալու ատեն մարդ տկամայ կը իշէ Գեօօթի աշխարհածանօթ առաքել. »Die Gescheiten und die Narren sind gleich un- schädlich, aber die Halbweisen und die Halb- narren sind die Gefährlichsten» այսինքն «խեղա- ցիկներն ու յիմարեղը հաւատարապէս անվատ են, բայց ամենէն վտանգաւորներն են իւր խառնու- լիքները (խմառակներն) ու իւր յիմարեղը, Գիտնական կար- ծիքներ» որ հապար անգամ փոխած են իրենց ան- ստեղծները եւ այսօր իսկ մշտապէս փոփոխութեան մէջ են (անշուշտ ապացուց «Էսթիմիցիոյ»), եւ Նեւտոնի, Կէպլերի, Ֆիրմալի, Լիմնէի, Լ'Ալէքէի Պատեօրի եւն. կողմանէ շունխախտութեան, այսօր մեր հայ գիտնականները՝ նոր տեսութիւնն մը գտած ըլլալու յաւանութեամբ, կամ աւելի ճիշդ՝

բայց առաջ միայն կը տեսնէ որ զատ և պայման եւ զատ պահանջ. բերել, երեւոյթիս բերելը պայման են, բայց ոչ պահանջ. պատճառն է բերել առ քաղաքին բերթովը: Եւրոպայ իրեն «հաղեպա ճար», մէկ կողմ նետուած տեսութիւնները՝ հայ ազգին մէջ իրեն «հաստատուն փիլիսոփայութիւն» ծախող վաճառականներու փիլիսոփայութեան «էւոլյուցիային» վրայ կը զարմանալը ու կը ցաւիլը: Մեկ ալ ինքնակշիռ բնական զարգացումը (évolution), բայց չէր զարգացումը որ «գործունէութիւն»:

9. «Գործունէութիւն եւ պահանջ» նախաբանը, «Կար-Գարի» մէջ (Թիւ 70) կը կարգաւորէ հետեւեալը: «Մեզ գրում են. «Հաստատուն աղբիւրներից իմացանք, (եթէ մեր յիշողութիւնը զմեզ չի խաբեր, այդ ինչդիրը քանի մը ամիս յառաջ ելած էր արդէն հրապարակ) որ պ. Միլիտէ Բարիստրա-րեանը ըստ գրքով պիտի դադարեցնի իւր «Գործունէութիւն» եւ պատմական Հանդէսը»: Պ. Բարիստրա-րեանը, է տարուայ միջոցին ֆուս է կրել 2000 րոպ, որովհետեւ 600 օրինակից միայն 200 է տարածուում: Պարսնը գինի է ուր անկն է եւ ինչդիրը, որ իրաւունք տրուի հանդէսը տարեկան շարունակում հրատարակելու, դա էլ այնպիսի էլք է ունեցել: Ահա այսպիսի շարժումներից տարածում, դադար է տալիս հանդէսին: Բայց նա էլ կը շարունակի վերստին իւր գործը, եթէ բաժանորդների թիւը հասնի 400—500ի: «Արդպիսի մի անդուգական հանդիսի արժեքներով, անհրաժեշտ լինելով, ֆուս է որ մասնաւոր հասարակութեան ուշադրութիւնը հրաւիրէ այդ բանի վրայ, քանի որ ուշ չէ՛ւ: Միով կը ստորագծենք վերջին խոսքերը, վստի գիւսուած հայ հանդէսներուն եւ լրագրիւրներուն հետզհետէ հրապարակէն աներեւութանալը շատ ցաւալի երեւոյթ մը կրնայ ըլլալ, քանի որ նորանոր թերթներու հրատարակութեան հրամանագիր առնուելը շատ դժուար է»:

ԺԱՅԴԱՅԱՐԱՂ

դեռ չվերջացաւ: Յունական քանակներով գրելով ոչինչ կորստով ետ քաշուելը այնպիսի երեւոյթ մըն է, որուն խելահաս շինք կընար ըլլալ: Յունական տէրութիւնը 6 տէրութեանց կամքին անսաստեղծ ղեկավարին հանգամանակ մէջ մնաւ: Գերմանական լրագրիւրները պարծանք կը հրատարակեն թէ գերմանացի սպաներ ու — զօրապետներ յաղթութենէ յաղթութիւն տարին արեւելեան քարեկամ տէրութեան մը գէնքերը. քայքայ շատ իրաւացի պատասխան չ'ընդունին հիմայ երոպական ուրիշ տէրութեանց լրագրիւրներէն, թէ «չեզոք տէրութեան մը այսպէս միջամուխ ըլլալը» եւ այն փորձիկ տէրութեան մը դէմ, ազգաց իրաւանց դէմ չ'է: Հաստատական կը կարծենք պատասխանը. արդէն տաճիկական զէնքերու յաղթութիւնը ապահով էր, ինչո՞ւ միջամուխ ըլլալ. արաբերկրորդ կէտ մը, որուն դարձեալ մեր «քաղաքական խելքը», չի հասնիր: Պատերազմի թատերաբեմին վրայ նոր արարուած մը կը դիտենք: Եթէ ստուգուի այն լուրը՝ որով Ռուսիայի Վերապետը կը հաւանի հատուցանել յունաց կողմանէ՝ պատերազմին ծախքը, արաբ նոր կնիծի մը, որմէ միայն յաղթողը կընայ օգտուի...: Ապահով ենք թէ Գերմանիայի խաղացած դերն ալ ոչինչ տարբեր է ուրիշ տէրութեանց դերէն, վստի գի հարկաւ կը դիտէ Գերմանիա յունաց թագաւորական տան դէմ տիրած յուզմունքը, եւ կարծենք շատ ղեկավարալի տիրութեան կարենայ յունաց թագաւորին որդին զարմատանալը, Աթէնք դառնալ, վստի գի զլիսաւորաբար իրեն դէմ «մատնիչ», անունը շատ կը լսուի: Հետաքրքրութեամբ կը սպասուի status quo ante bellum վճռին, որ տեսակ մը հատուցում է զործուած խաղաղական ճնշման: Անդրիս սպառնացաւ իսկ, որ եթէ այս վճռիւր չ'արգուի, վերջնականապէս պիտի հրաժարի «6 տէրութեանց անուանեալ միաբանութենէն»: Այսպիսի

ՅԱՅԴԱՅԱՐԱՂ ԵՆՍՈՒՐԱՅԻՆ

Ղևնաւ, 27. Մայիս, 1897:

Տաճիկական - Յունական պատերազմը: Գուշակութիւնները կատարուեցան, յայտնելը յաղթուեցան թէպէտ առանց որոշիչ ծակտու տալու: Տաճիկական զինուոր յաղթութիւնները շնորհալի անհրաժեշտ է, քանի որ տաճիկ զինուորները յաղթական յաղաճացան մինչեւ Փոլսի կողմը: Լամիայի առջեւ: Հիմայ 14—17 օրան զինազաղար է. ուրեմն 34 օր տեսնց այս պատերազմը, քայքայ